ROK III MARZEC Nr 3

PRZEGLĄD ZIELARSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU ZIELARSKIEGO

POD REDAKCJĄ Dr I. TUROWSKIEJ

Z Polskiego Związku Zielarskiego
Sprawozdanie roczne z działalności i plan pracy na rok następny 65
Dział instrukcyjny
Inż. M. Chmielińska: Zioła lecznicze w apteczce domowej 85
Dr I. Turowska: Podbiał 92
Dr I. Turowska: Dziurawiec 93
Komunikat
Cennik na nasiona roślin leczniczych 95
Dla Prenumeratorów i Czytelników I

KRAKÓW 1947

Prosimy Prenumeratorów i Czytelników o zapoznanie się z tekstem wyjaśnień na stronie I–II.

Członkowie P. Z. Z. znajdą wiadomość o nowych opłatach członkowskich na stronie 82.

REVUE D'HERBORISTERIE

ORGANE DE L'UNION HERBORISTIÈRE POLONAISE

Sommaire du numéro 3 1947 An. III

L'union Herboristière Polonaise.

Compte-rendu annuel de l'activité de l'Union Herboristière Polonaise et exposé pour l'année suivante.

(Protocole de la 4me séance ordinaire du Conseil de l'Union Herboristière Polonaise tenue à Cracovie le 15 mars 1947).

Le développement rapide de l'Union Herb. Pol. est représenté par l'accès des membres (leurs nombre augmenta de 146 à 431) et par la création de 3 nouvelles sections départamentales. Nous en comptons 9 sur 14 à établir. Une collaboration avec le Ministère de la Santé, de l'Agriculture, des Forêts, avec l'Union Paysanne et les Instituts des Recherches Scientifiques nous ont permis d'avancer sérieusement nos traveaux de réorganisation de l'herboristerie médicinale en Pologne. Les efforts pour l'établissement de la loi herboriste sont en voie de réalisation.

Le Bureau Central de l'Union (Cracovie pl. Szczepański 8 IVme et.) fonda 6 sections (sur 12 projetées) et notemment la Section d'Instruction et d'Enseignement herboriste, Sect. d'Economie, Sect. de Jurisprudence, Sect. de Culture des plantes médicinales, Sect. de Phytothérapie et Sect. Générale.

Le nombre des abonnés de la publication mensuelle (Przegląd Zielarski Cracovie rue Krupnicza 16) s'augmenta de 300 à 1772 et doubla son volume d'une feuille à deux par mois.

Instruction

Ing. M. Chmielińska: Les plantes médicinales dans la pharmacie domestique.

Dr I. Turowska: Le tussilage.

Dr I. Turowska: Le mille-pertuis.

Communiqué

Prix courrants pour les semences des plantes médicinales.

Avis aux abonnés.

Rok III Marzec 1947 Nr 3

PRZEGLĄD ZIELARSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU ZIELARSKIEGO

POD REDAKCJĄ Dr I. TUROWSKIEJ

Adres Redakcji i Administracji: KRAKÓW, ul. Krupnicza 16 m. 2

Wpłaty: PKO Konto IV—1364

Adres Biura Zarządu Gł. Polskiego Związku Zielarskiego:
KRAKÓW, Plac Szczepański 8, IV p., pokój Nr 28

Wpłaty: PKO IV—1422

Z Polskiego Związku Zielarskiego

Sprawozdanie roczne z działalności[1]) i plan pracy na rok następny

PROTOKÓŁ

4. zwyczajnego Zebrania Rady Polskiego Związku Zielarskiego odbytego w Krakowie dnia 15 marca 1947 przy pl. Szczepańskim 2.

Obecni: Prezes Związku prof. U. J. dr M. Gatty-Kostyál, prorektor U. J. dr Władysław Szafer (delegat P. Rady Ochr. Przyrody), prof. U. J. dr Stefan Ziobrowski, doc. U. J. dr Irena Turowska, mgr Jan Henoch, inż. J. Jankowska, dr Jan Mikułowski, ob. Józef Lachowski. Delegaci: insp. Zaleski, dyr. S. Kwapisz, radca mgr Miller, mgr Łyszczak. Przewodniczący Komisji Rewizyjnej Związku: prof. U. J. dr Anatol Listowski, Dyrekcja Biura Związku: dyr. H. Bigoszt,

[1]) Numer obecny jako zamykający I kwartał poświęcony być musiał materiałom sprawozdawczym. W następnych numerach uwzględnimy w większej mierze zagadnienia instrukcyjne.

dyr. inż. Fr. Szlenk, kierownik Biura Prawnego dr Mazurkiewicz, kierownik Wydziału Uprawy i Hodowli inż. W. Omieciński, sekretarka Bogobowicz.

Porządek dzienny:

1. Zagajenie przez Prezesa Związku,
   a) Odczytanie protokołów ze zwyczajnego posiedzenia Rady Związku z dnia 14 marca 1946 r. i z nadzwyczajnego posiedzenia Rady Związku z dnia 31 maja 1946 r.
2. Sprawozdanie z działalności Zarządu i prac Związku.
3. Zamierzenia i plan pracy Związku na rok 1947.
4. Ustalenie regulaminów dla organów Związku.
5. Powołanie nowych Oddziałów i Komisyj fachowych.
6. Upoważnienia finansowe Zarządu wedle § 30 pkt. 6, 7 i 8 statutu.
7. Ustalenie wysokości wpisowego i opłat członkowskich.
8. Przyjęcie porządku dziennego i termin Walnego Zgromadzenia.
9. Wolne wnioski i zapytania.

ad pkt. 1. Zagajając obrady Prezes przedstawil porządek dzienny, który przyjęto bez zmian, po czym zlecił Sekretarzowi Zarządu Głównego dr Mikułowskiemu odczytanie protokołów. Odczytane protokoły przyjęto bez zgłoszenia poprawek.

ad pkt. 2 i 3. Prezes przed przystąpieniem do materyj objętych tymi punktami udzielił głosu prof. drowi Wł. Szaferowi z uwagi na niemożność jego dłuższego uczestnictwa w obradach Rady w związku z równoczesną sesją w Polskiej Akademii Umiejętności. W przemówieniu dotyczącym działalności Związku prorektor Szafer zaproponował:

1. by organa Polskiego Związku Zielarskiego, podjęły się rozpowszechniania broszury Rady Ochr. Przyrody, mającej służyć rozpoznawaniu gatunków roślin chronionych w związku z ukazaniem się rozporządzenia o gatunkowej ochronie roślin,

2. w związku z potrzebą zcentralizowania prac naukowych dla zapobiegania rozbieżnościom poglądów, szkodliwym w skutkach praktycznych, zawiadomil o możliwości stworzenia ośrodka ogniskującego pracę naukową w zakresie nauk farmaceutycznych przy Polskiej Akademii Umiejętności z organem naukowym dla kraju i za-

granicy i wskazał na potrzebę wystąpienia Polskiego Związku Zie-Zielarskiego w tej sprawie,

3. w związku ze sprawą ochrony stanowisk roślin dziko rosnących przed rabunkowym zbiorem, podał, że przepisy obecne Ministerstwa Leśnictwa w częściowym uwzględnieniu postulatów Rady Ochr. Przyrody, wiążą prawo wstępu do lasu na zbiór z posiadaniem kwalifikacyj lub zaświadczeniem od P.Z.Z. Należy dołożyć wszelkich starań, by przed sezonem wyszło zarządzenie, że wstęp do lasu dla zbioru jest dozwolony tylko osobom fachowym upoważnionym przez P. Z. Z.,

4. wobec pojawienia się w prasie różnych niefachowych, bałamutnych lub wręcz błędnych informacyj w zakresie zielarstwa, podniósł, że Sekretariat Związku winien śledzić i prostować te wiadomości z ramienia Związku.

W dyskusji do spraw wniesionych przez prof. Szafera, dyr. Kwapisz podniósł, że ochrony zbioru nie powinno się rozciągać na tereny, gdzie rośliny chronione, występują masowo. Inspektor Zaleski zwrócił uwagę, że na przejściowo nieuprawianych gruntach zwłaszcza w północnej stronie Polski należałoby dopuścić do zbioru chronionych roślin, bo zresztą muszą z czasem przy poddaniu odłogów uprawie ulec wytrzebieniu, wydawanie zaś upoważnienień do zbioru winno by być w rękach inspektorów zielarskich. Wyjaśniając stanowisko Rady Ochrony Przyrody, prof. Szafer w odpowiedzi zakomunikował, że dopuszczenie zbioru roślin chronionych może na pewnych terenach mieć miejsce, ale tylko za zgodą właściwego delegata Rady Ochr. Przyrody, po przeprowadzeniu przez niego ekspertyzy na zasadzie wniosku ze strony interesowanej w zbiorze. Prof. Kostyál wyraził pogląd, że należałoby analogicznie do ustawy łowieckiej zbioru pewnych roślin w pewnych okresach i na pewnych terenach zakazać.

W wyniku dyskusji Rada Związku: 1. postanowiła, że Zarząd Główny i Zarządy Oddziałowe podejmą rozpowszechnianie broszury Państw. Rady Ochr. Przyrody o roślinach objętych ochroną, — 2. zleciła Zarządowi Głównemu prostowanie w prasie pojawiających się błędnych a szkodliwych wiadomości z zakresu zielarstwa, — 3. upoważniła Zarząd Główny do kwalifikowania publikacji z zakresu zielarstwa z prawem udzielania zalecenia Związku uznanym przez siebie publikacjom, — 4. poleciła Zarządowi Głównemu dokładać wszelkich starań, by zbiór roślin z dzikiego stanu znajdował

się w rękach fachowych zbieraczy, upoważnionych i kontrolowanych przez Związek, — i powzięła następującą rezolucję:

„Rada prosi i upoważnia prof. dra Władysława Szafera, jako swego członka, do postawienia na posiedzeniu Polskiej Akademii Umiejętności wniosku o powołanie do życia Komisji Nauk Farmaceutycznych Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie z sugestią wydawania przez tę Komisję organu naukowego z jej zakresu dla kraju i zagranicy".

Z kolei Prezes udzielił głosu Sekretarzowi Zarządu dr Mikułowskiemu dla złożenia sprawozdania z działalności Zarządu i prac Związku. Sprawozdanie objęło okres od dnia 14 marca 1946, daty poprzedniego zwyczajnego zebrania Rady Związku, po dzień 14 marca 1947 r.

Rozwój organizacyjny [1])

W zakresie rozwoju organizacyjnego Związku w tym okresie podało sprawozdanie przyrost członków ze 196 na 431, przy ubytku jednego, firmy przemysłowej, która zarzuciła zajęcie się zielarstwem, dla koncentracji na właściwym przedmiocie swego przedsiębiorstwa. W okresie sprawozdawczym powołane zostały do życia dwa Oddziały wojewódzkie w granicach uchwalonego przez Radę planu, mianowicie kielecki i rzeszowski, niedoszło jeszcze do skutku powołanie lubelskiego z powodów personalnych, natomiast powstał Oddział gdański w Sopocie, poza uchwalonym planem, co oczekuje obecnie ratyfikacji przez Radę. — Dla bardziej bezpośredniego porozumienia Centrali Związku z organami oddziałowymi z inicjatywy Prezesa podjęto urządzenia periodycznie odpraw prezesów oddziałów; będą one praktykowane wobec dobrych rezultatów pierwszej odprawy, odbytej w początku października ub. r. Dla ułatwienia osobistych kontaktów z władzami centralnymi na terenie stolicy powołana została w październiku ub. roku delegatura Zarządu Głównego w Warszawie, w składzie: przewodniczącego, zastępcy i doradcy prawnego z zadaniem porozumienia się z resortami rządowymi co do spraw bieżących Związku i uzgodnienia wedle wytycznych Zarządu Głównego współpracy ze Związkiem Zielarskim centralnych

---

[1]) Tytuły poszczególnych ustępów protokołu zostały dodane przez Redakcję „Przegl. Ziel." celem ułatwienia czytelnikom orientacji w materiale sprawozdawczym. *Przyp. Red.*

organów organizacyj społecznych i instytucyj interesowanych w zielarstwie. Przedtem w ciągu lata podjęto próbę penetrowania w głąb terenu po przez powiatowe delegatury Zarządów oddziałowych, sprawowane przez apteki wskazane przez Okręgowe Izby Aptekarskie, z zadaniem instruowania zbieraczy, organizowania zbioru, kontroli jakości surowca i statystyki. Praca tych placówek jest jeszcze w stadium wypracowania metod. — Podjęcie jej było pierwszą z kolei konsekwencją uznania, że głównym celem zielarstwa wogóle jest służba lecznictwu i temu celowi winny być inne podporządkowane.

Współpraca z Min. Zdrowia

Nawiązanie ścisłej współpracy z Izbami Aptekarskimi pociągnęło za sobą rozbudowę odcinka współpracy P.Z.Z. z Min. Zdrowia dla zorganizowania zielarstwa pod kątem potrzeb lecznictwa — mianowicie w zakresie:

1. przygotowania i zorganizowania zaopatrzenia rynku krajowego w roślinny surowiec leczniczy, — 2. zabezpieczenia ilości potrzebnych tego surowca przemysłowi farmaceutycznemu, — 3. pobudzenie inicjatywy wszystkich trzech sektorów gospodarstwa, mianowicie państwowego, spółdzielczego i prywatnego ku zorganizowaniu obrotu surowcem leczniczym i zorganizowaniu przetwórstwa — 4. przeprowadzenia badań naukowych nad ciałami czynnymi krajowych surowców roślinnych i wprowadzenia nowych, krajowych, do farmakopei — 5. przeprowadzanie badań klinicznych nad skutecznością ziół — 6. opracowanie receptury na podstawie surowców roślin krajowych wraz z odpowiednią propagandą na terenie Izb Lekarskich i szpitalnictwa.

W związku z tym Lekarski Naukowy Instytut Wydawniczy otwarł P.Z.Z. łamy swego wydawnictwa pod tytułem „Polski Tygodnik Lekarski" oraz oczekuje opracowania zielarskiej receptury lekarskiej w formie kieszonkowego podręcznika. — W uznaniu potrzeby współpracy ze Związkiem Naczelna Izba Aptekarska poleciła aptekarzom obowiązek prenumeraty „Przeglądu Zielarskiego", czego rezultaty obejmuje osobne sprawozdanie dotyczące tego wydawnictwa Związku.

Współpraca z Min. Rolnictwa i R. R.

Ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych — jak podniosło .sprawozdanie — wzrosła dla Związku pomoc moralna

w organizowaniu prac dotyczących zagadnień zielarstwa, w szczególności w zakresie pieczy Związku nad obustronnym interesem plantatora i odbiorcy przez rejestrację umów plantacyjnych, jak też i pomoc materialną w formie dotacji z funduszów inwestycyjnych na rozbudowę suszarnictwa. Pomoc ta wyniosła na II—IV kwartał 1946 r. kwotę 650.000 zł — przydzielona została w pięciu transzach: 28 VII 200.000 zł, — 29 IX 100.000 zł, — 30 IX 100.000, — 7 XI 100.000 zł, — 23 I 150.000 zł, — z czego przekazał Zarząd Główny Oddziałowi w Poznaniu 60.000 zł, Oddziałowi w Bydgoszczy 70.000 zł, Oddziałowi w Kielcach 60.000 zł, Oddziałowi w Krakowie 60.000 zł, Oddziałowi w Białymstoku 130.000 zł, Zakładowi Botaniki Farmaceutycznej U. J. w Krakowie 20.000 zł, na urządzenia suszarni.

Dla opracowania programu szkolenia w zielarstwie została wzdrożona współpraca z Departamentem Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych i z Ministerstwem Oświaty. Po przeprowadzeniu przez Dyrekcję Związku szeregu rozmów wstępnych, odbyła się w Krakowie 3 marca br. konferencja z udziałem przedstawicieli głównych interesowanych instytucyj, w wyniku której ustalono: 1. tworzyć dla szkolenia sił nauczycielskich kadry fachowców o akademickim wykształceniu dla obsady liceów zielarskich, których przeznaczeniem ma być z kolei szkolenie kadr nauczycielskich dla szkół rolniczych stopnia niższego, 2. prowadzić dokształcenie nauczycielstwa drogą kursów korespondencyjnych — w ujęciu praktycznym — kombinowanych z uzupełniającymi kursami wakacyjnymi, 3. dla praktycznego szkolenia w uprawie ziół organizować konkursy upraw, szczególnie przy akcji przysposobienia rolniczego, a dla propagandy zakładać osobne ogródki ziołowe w parkach i zagrodach. — Zarząd Główny podjął poza tym starania o uruchomienie w Krakowie Technicum Zielarskiego — szkoły rocznej dla szkolenia fachowych sił w typie jakie dają szkoły rzemieślnicze i opracował jej program dla odnośnego Komitetu Organizacyjnego.

Współpraca z Min. Leśnictwa

W wyniku rozmów i wymiany korespondencji Dyrekcji oraz Zarządu Głównego z Ministerstwem Leśnictwa, ustalone zostało ze strony tego Ministerstwa pełne poparcie dla współpracy Polskiego Związku Zielarskiego z personelem Administracji Lasów Państwowych dla zakładania plantacyj leśnych przy osadach leśnych. Mini-

sterstwo zapewniło poparcie w nawiązaniu kontaktów z Dyrekcjami Lasów Państwowych i oddziałami Związku Zawodowego Pracowników Leśnych i Przemysłu Drzewnego, oraz ze Spółdzielnią „Las” i jej oddziałami z zakresie eksploatacji i handlu ziół leczniczych. Ministerstwo przyobiecało również ułatwienie inwentaryzacji roślin leczniczych leśnych przez oddanie do dyspozycji jednostek administracji leśnej oraz umożliwienie upraw i podsiewów tych roślin na terenach lasów państwowych.

Współpraca ze Związkiem Samopomocy Chłopskiej

Ze zniesieniem Izb Rolniczych zacieśnił się luźny dotąd kontakt ze Związkiem Samopomocy Chłopskiej a to w drodze powołania do życia przez Zarząd Związku Samopomocy Chłopskiej Inspektoratu Zielarstwa, któremu podlegają Wojewódzkie Inspektoraty Zielarskie dawnych Izb Rolniczych. Wyrazem pogłębienia współpracy są wyniki obrad ogólnopolskiego zjazdu inspektorów zielarskich w Warszawie w dniu 24—26 lutego br. w dziedzinie współdziałania w rejestracji umów plantacyjnych. Uzyskano dalej pozytywne ustosunkowanie się do P.Z.Z. Instytutu Nauki i Oświaty Rolniczej w osobie prof. dra M. Górskiego z tym, że Instytut oddaje do dyspozycji P.Z.Z. łamy swego wydawnictwa „Gospodarka Chłopska” i „Kobieta Wiejska” dla propagowania uprawy ziół leczniczych i przyprawowych na użytek domowy. Dalej wyraża zgodę na wydanie mających opracować się przez P.Z.Z. podręczników o roślinach leczniczych dla wsi oraz na druk w bieżącym roku jeszcze kolorowej tablicy ściennej w asortymencie 10—12 roślin.

Współpraca z Instytutami naukowymi

Powołany do życia z końcem roku 1946 Instytut Badawczy Roślin Leczniczych przy U. J. w Krakowie oparty o szereg katedr, zapewnił P.Z.Z. swoją współpracę w zakresie badań surowca w obrocie towarowym oraz badań roślin wysokogórskich na obszarze tatrzańskim, gdzie Zarząd Główny w porozumieniu z Dyrekcją Muzeum Tatrzańskiego i specjalistami flory tatrzańskiej podjął wstępne kroki dla organizacji doświadczalnej stacji uprawy tatrzańskich roślin leczniczych. Zarząd Główny nawiąże również współpracę z innymi instytutami podobnymi do krakowskiego, w szczególności z Państwowym Instytutem Naukowym Leczniczych Surowców Roślinnych w Poznaniu.

Ustawa Zielarska

W nawiązywaniu tej wielostronnej współpracy uważał się Zarząd Główny upoważnionym do tego formalnie przez uchwalenie na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu 1 czerwca ub. r. projektu ustawy zielarskiej, faktycznie zaś przez dojrzewające do podjęcia zadanie. Wnieść sam projekt do władz ustawodawczych postanowiono po uzgodnieniu tekstu z Izbami Samorządu powołanymi w tym projekcie do współpracy, co miało nastąpić wedle wymienionej między instytucjami korespondencji w drugiej połowie października ub. r. Konferencje przeprowadzone przez delegatury Zarządu Głównego w Warszawie w Ministerstwach wskazały potrzebę uzgodnienia najpierw brzmienia z szeregiem Ministerstw z tym nadto, że wniesienie projektu w najlepszym razie może nastąpić dopiero na drugiej sesji sejmu po tzw. konstytucyjnej. Wobec znalezienia w Warszawie tekstu projektu ustawy opracowanego przez dawny Polski Komitet Zielarski w 1936 r. i mogącego posłużyć do pewnych poprawek, uznano za wskazane sprawę wniesienia ustawy przesunąć na dalszy plan, na pierwszym planie zaś postawić sprawę dostosowania organizacji dyrekcji Związku do zadań, jakie Zarząd Główny i Związek cały musi podjąć z racji swej odpowiedzialności za sprostanie dojrzałym już lub dojrzewającym potrzebom zielarstwa w Polsce.

Organizacja Wydziałów Biura Związku

W związku z tym Zarząd Główny uchwałą z 8 I br. zadecydował podział zadań Dyrekcji Związku między dwu Dyrektorów: a to dyrektora do spraw ogólnych i organizacyjnych i dyrektora do spraw administracyjno-gospodarczych oraz zorganizowania Biura Związku z ilością wydziałów odpowiadającą zadaniom, których zakres wymaga osobnego kierownictwa. Przyjęto organizację Biura o 12 wydziałach w czym:

1. Wydział Ogólny
2. „ Szkolnictwa i Oświaty,
3. „ Wydawniczo-Propagandowy,
4. „ Hodowli i Uprawy roślin leczniczych i przemysłowych,
5. „ Zbioru ze stanu dzikiego,
6. „ Przetwórstwa,

7. Wydział Handlu Zagranicznego,
8. „ Naukowo-doświadczalny,
9. „ Lekarski (fytoterapii),
10. „ Techniczny (porad technicznych),
11. „ Ekonomiczny,
12. „ Porad Prawnych.

Uruchomienie wydziałów miałoby następować w miarę dojrzewania potrzeb i zaistnienia warunków personalnych dla obsady z tym jeszcze, że zdołają kierownicy i dyrekcja wypracować koszta pracy tych wydziałów na zasadzie układu danych możliwości, względnie, że zdołają sami wstępnie pracować bezpłatnie. Na takich przesłankach powołano do działania: Wydział Ogólny, Wydział Oświaty i Szkolnictwa, Wydział Uprawy i Hodowli, Wydział Ekonomiczny, Wydział Lekarski i Wydział Porad Prawnych.

Sprawozdanie organu prasowego

Objętość i treść pisma. W roku sprawozdawczym w czasie od marca do grudnia ub. roku Przegląd Zielarski wychodził w objętości 1 arkusza druku miesięcznie. W nr 10 i 11 były naddatki w postaci tablic wzgl. powiększonej o 1/4 arkusza objętości. Numery od styczniowego zaczynając za rok 1947 wychodzą powiększone do 2 arkuszy druku miesięcznie. Przeważnie na skutek trudności wydawniczych łączone były po dwa numery miesięczne w jedną całość. W roku sprawozdawczym rozszerzony został zakres tematyki działów reprezentowanych w naszym miesięczniku np. przez wprowadzenie specjalnych rubryk. Odnośnie do poziomu pisma staraliśmy się jak poprzednio, aby każdy z czytelników znalazł temat dla siebie na łamach naszego pisma. Tendencja ta nie była łatwa do zrealizowania, ponieważ na skutek zaktualizowania zagadnień zielarskich w społeczeństwie przybywali prenumeratorzy spośród różnych jego sfer, reprezentujący wielorakie dziedziny gospodarstwa narodowego i posiadający bardzo różnorodne zainteresowania.

Rozprowadzenie pisma. Liczba prenumeratorów w roku sprawozdawczym podniosła się znacznie. Gdy bowiem w marcu ub. roku wynosiła 300 abonentów obecnie liczymy ich 1772.

Wśród tej liczby możemy wyróżnić następujące grupy prenumeratorów:

Spółdzielnie i inne związki społeczne	125
Biblioteki	40
Izby Rolnicze i Oddziały P.Z.Z.	120
Apteki	1077

pozostała liczba 410 przypada na zielarzy, prenumerujących indywidualnie oraz na prenumeraty bezpłatne.

Pozyskiwanie nowych prenumeratorów było stałą troską redakcji. Propaganda szła:

1. przez usiłowanie zainteresowania czynników kierowniczych w ministerstwach i innych naczelnych instytucjach celem uzyskania poparcia dla naszego wydawnictwa.
2. drogą wymiany wydawnictw, która obejmuje obecnie 24 pisma fachowe i popularne. Tego rodzaju akcja wymienna stale powodowała ukazywanie się notatek o naszym wydawnictwie w pismach rolniczych, ogrodniczych i medycznych zyskując nam nowych prenumeratorów,
3. przez ogłoszenia płatne lub wymienne w kilku popularnych wydawnictwach.

Podstawy finansowe wydawnictwa. Obroty w r. 1946 wynosiły 355.447,50 zł. Subwencja Min. Roln. i Ref. Roln. uzyskana dzięki opiece i staraniom Inspektoratu Zielarskiego wynosiła 50.000 zł. Poza tym korzystaliśmy z krótkoterminowych pożyczek Izby Aptekarskiej Krakowskiej i Śląsko-Dąbrowskiej w sumie łącznej 30.000 zł. Reszta stanowiła nasze własne przychody.

Rozchody w r. 1946 wynosiły 351.240,54 zł, saldo 4.207,40 zł. Cena pojedynczego numeru 20.— zł. Prenumerata półroczna 100.— zł. Członkowie P.Z.Z. korzystali ze znacznych zniżek.

W r. 1947 wobec podwojenia numeru prenumerata za I kwartał wyniesie 120.— zł, dla członków 100.— zł, pojedynczy numer 40.— zł, dla członków 30.— zł.

Wobec niewielkich dotacji jakich udzielić może Min. Roln. i Ref. Roln., stałego silnego podwyższania kosztów druku i ograniczonej możliwości powiększania nakładu, ceny te należy uważać za możliwie niskie.

Pomieszczenie redakcji i administracji. Sprawą podstawową dla wydawnictwa jest pomieszczenie. Ze względu na to, że zespół pracowników Redakcji i Administracji „Przeglądu Zielar-

skiego" rekrutował się głównie spośród pracowników Zakładu Botaniki Farmaceutycznej U. J. był dla Redakcji niezmiernie ważnym ułatwieniem pracy a nawet wogóle jej umożliwieniem—fakt, iż wydawnictwo mogło korzystać z gościny (najpierw częściowej potem całkowitej) w lokalu wymienionego Zakładu przy ul. Krupniczej 16. Zarówno więc Redakcja „Przeglądu Zielarskiego" jak i Polski Związek Zielarski, którego pismo jest organem winien jest specjalną wdzięczność kierowniczce Zakładu Botaniki Farmaceutycznej prof. dr J. Wołoszyńskiej. Z wielkim zrozumieniem naszej sytuacji ofiarowała nam gościnę mimo znacznej szczupłości swego lokalu zakładowego.

Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej

Następnie księgowy Dyrekcji ob. Sadło odczytał sprawozdanie rachunkowo-kasowe za rok 1946 objęte załącznikiem Nr 1 do niniejszego protokołu. Przewodniczący Komisji Rewizyjnej prof. dr Listowski przedstawił sprawozdanie Komisji ze szkontrum ksiąg i postawił wniosek o udzielenie Zarządowi Głównemu absolutorium.

Rada Związku przyjęła do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie z działalności Zarządu Głównego za okres od 14 marca 1946 do 15 marca 1947 r. oraz sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i uchwaliła wnieść na Walne Zgromadzenie wniosek Komisji o udzielenie Zarządowi Głównemu absolutorium. Z kolei dyrektor organizacyjny Związku ob. Henryk Bigoszt odczytał protokół zjazdu inspektorów zielarskich Związku Samopomocy Chłopskiej w Warszawie odbytego w dniach 24—26 lutego br. a to dla informacji o stanowisku wobec Polskiego Związku Zielarskiego i o zasadach współpracy w rejestracji umów plantacyjnych, (opłaty od umów plantacyjnych zarejestrowanych w P.Z.Z. mają być użyte na premie dla personelu inspektoratów w stosunku prostym do ilości osób w danym inspektoracie zielarstwa zatrudnionych).

W związku z wyjaśnieniami ze strony Zarządu i Dyrekcji P.Z.Z. delegat do Rady od Związku Samopomocy Chłopskiej Inspektor Zaleski uznał za zbyteczne wprowadzenie żądanych przez zjazd inspektorów zielarskich zmian w tekście wzorca umowy plantacyjnej P.Z.Z. — Sprawozdanie założenia Oddziału Związku na województwo gdańskie złożone przez ob. Gogolewskiego przyjęto do wiadomości.

Program prac na rok 1947

W nawiązaniu do sprawozdania z działalności Zarządu Głównego przyjętego przez Radę, dyr. Bigoszt wyłożył program prac i zamierzenia Zarządu Głównego i Dyrekcji Związku na rok 1947 w ramach trzyletniego planu gospodarczego Polski, przewidujący:

1. dla usunięcia ujemnej w skutkach doraźności kontaktów z instytucjami i organizacjami, których współpraca w zielarstwie jest potrzebna i dla uporządkowania poczynań w aktualnych zagadnieniach zielarskich na platformie Polskiego Związku Zielarskiego, powołanie do życia ciał doradczych, złożonych z przedstawicieli wszystkich interesowanych w zielarstwie bezpośrednio lub pośrednio władz, instytucyj, organizacyj i czynników gospodarczych, pod nazwą: a) Komitetu Doradczego przy Radzie Związku, b) Rady Oddziałowej przy Zarządzie Oddziału, przy czym wyszczególnił projektowany skład tych ciał;

2. zorganizowanie w tym samym celu przy Wydziałach: Biura Związku Rad Wydziałowych;

3. zrealizowanie programu prac oświatowych w zakresie dokształcania nauczycieli szkół rolniczych, przeszkalania aktualnego inspektorów zielarskich i instruktorów, kursów korespondencyjnych dla nauczycielstwa, konkursów zespołowych oraz uruchomienie Technicum Zielarskiego;

4. zorganizowanie oceny i kontroli surowca roślinnego leczniczego w obrocie towarowym tak, by zabezpieczyć lecznictwu zaopatrzenie w surowiec o zakwalifikowanej użyteczności — z przeciwdziałaniem spekulatywnym zakusom handlu ziołami;

5. regulowanie zbioru, uprawy i zbytu surowców roślinnych ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę przyrody, na zabezpieczenie przed dewastacją stanowisk roślin dziko rosnących nie podległych ochronie (opieka i podsiew stanowisk) — oraz rejonizacja upraw i propaganda ich równolegle z organizacją zbytu i przetwórstwa tak, by zapobiegać ewentualnemu nadmiarowi surowca na rynku;

6. regulowanie podaży i zbytu surowców roślinnych dla usunięcia marnotrawstwa i niszczenia przyrody oraz odnośna kontrola;

7. współpracowanie z instytucjami naukowo-badawczymi, ośrodkami zielarskimi i wyższymi uczelniami;

8. starania u Władz Skarbowych o uzyskanie ulg podatkowych dla uprzywilejowania rozwoju zielarstwa;

9. zabezpieczenie plantatorom przydziałów po cenach sztywnych dla potrzeb związanych z utrzymaniem i rozwojem plantacji;

10. podjęcie inicjatywy w zaplanowaniu organizacji handlu i przetwórstwa we wszystkich trzech sektorach życia gospodarczego;

11. zorganizowanie stałej komisji cennikowej przy Zarządzie Głównym dla publikowania 4 razy do roku cenników osobnych dla zbieraczy, plantatorów, hurtowników, detalistów i dla eksportu, biorąc pod uwagę opłacalność cen dla wszystkich pracujących gospodarczo w zielarstwie, w szczególności dla zachęty plantatorów i zbieraczy;

12. rozwinięcie pracy świata lekarskiego z Polskim Związkiem Zielarskim i zabezpieczenie lecznictwu dostatecznego surowca roślinnego oraz zainicjowanie badań klinicznych nad zastosowaniem tego surowca;

13. zwoływanie periodyczne zebrań ogólnych i okręgowych członków Polskiego Związku Zielarskiego dla ustalenia ich dezyderatów i ich potrzeb, oraz metod realizacji.

W dyskusji do przedstawionego programu prac, delegat Nacz. Izby Apt. mgr Biele, zaznaczywszy, że okres obecny jest powszechnie okresem planowania i dlatego też w Komitecie Rady winien się znajdować delegat Centralnego Urzędu planowania, podkreślił, że w realizacji planu, obejmującego, jak widać, już całokształt zagadnień zielarstwa, należy wysunąć na czoło służbę zdrowia człowieka, bo od tego zależy efektywność jego pracy i z tego stanowiska należy segregować i podchodzić do rozwiązania wszystkich innych problemów w zielarstwie. Wedle obliczeń zapotrzebowanie na leki wynosić ma u nas 9 milionów dolarów, C. U. P. przewiduje na pokrycie 3 miliony dolarów, z tym że, wewnętrzna produkcja pokryje ±7% zapotrzebowania, resztę musi dać teren z leków roślinnych. Dlatego eksport winien stać na drugim miejscu w planie, choćby potrzeba było cennych dewiz, na pierwszym zaś planie dostarczenie pełnowartościowego leku roślinnego lecznictwu. Standaryzacją tego leku zajmie się Komisja Normatywna przy Naczelnej Izbie Lekarskiej.

Nastawienie obrotu na jakość przede wszystkim, nastawiające również na jakość produkcję, może z czasem, wobec naszych warunków naturalnych, dać nam na rynkach zagranicznych monopol na leczniczy surowiec roślinny. Surowiec w obrocie hurtowym winien

dla lepszej konserwacji być w stanie całym, przeróbki powinny mieć miejsce przy aptekach, nie w skali masowej fabrycznie, nie celową bowiem pod wzgl. leczniczym jest długa droga dojścia leku roślinnego do chorego.

Dyrektor Kwapisz, delegat „Społem", w swym przemówieniu wytknął, że plan przykrojony jest na okres kilkuletni, a choć wszystkie zagadnienia włączone są ważne i konieczne do objęcia, należy tylko niezbędne wziąść do wykonania. Stanął na stanowisku, że eksport nie może być podporządkowany potrzebom służby zdrowia w kraju i że nie można z nim oczekiwać, aż surowiec krajowy będzie miał wysoki procent ciał czynnych, bo zagranica, w szczególności Ameryka, przyjmuje i średnią jakość. Z uwagi na potrzebę eksportu głównie w przetworach, podniósł, że za mało położony nacisk w planie pracy na przetwórstwo. Należałoby je włączyć w plan pracy, a skreślić natomiast szereg innych zadań.

Ob. Lachowski podniósł konieczność uruchomienia delegatur powiatowych P.Z.Z.

W odpowiedzi na dyskusję dyrektor Bigoszt podniósł, że w konstruowaniu planu pracy P.Z.Z. trzeba było oczywiście opierać się na całokształcie zagadnień, rozumianych przez wyrażenie „Zielarstwo". Trzeba było ułożyć plan wzorowy, ugruntowany potrzebami i na nich uzasadniający wymogi finansowe Związku, przy czym realizacja nie może oczywiście zmieścić się w granicach czasu jednego roku, ale i tak też plan pełny jest potrzebny dla uporządkowanej realizacji zadań. Podkreślił przy tym, że zajmujemy się surowcem, wedle tego przede wszystkim czym ma on być dla zdrowia ludzkiego, bo podchodząc z innego stanowiska wszystko w zielarstwie będzie handlową spekulacją.

W wyniku dyskusji Rada zatwierdziła organizację Biura Związku oraz plan pracy Związku na rok 1947 i planowanie w zakresie 3-letniego planu gospodarczego Polski, w związku z czym Sekretarz Zarządu Głównego przedłożył projekt preliminarza budżetowego na rok 1947, z następującą motywacją:

Preliminarz budżetowy na rok 1947

Zarząd Główny opracował pierwszy projekt preliminarza budżetowego P.Z.Z. dla zrealizowania przedstawionych zamierzeń organizacyjnych. Projekt ułożony został wedle szkieletu zamierzeń

organizacyjnych i planu pracy, który winien się stać równocześnie podstawą wyjściową do zamierzeń 3-letniego planu gospodarczego, zastosowanego do ogólnych potrzeb państwa. Zdajemy sobie sprawę z ogromu trudności, jakie napotka Zarząd Główny przy realizowaniu tych zamierzeń oraz z tego, że preliminarz ten jest zaprojektowany w zaufaniu, iż wszystkie czynniki, składające się na ogrom prac Związku, będą harmonijnie współdziałały. Zdajemy sobie jednak i z tego sprawę, że praktyka życiowa niejednokrotnie łamie konstruowane w najlepszej wierze zamierzenia i że powodzenie w wykonaniu tak planu pracy jak i preliminarza zależy w dużej mierze od tego, czy Polski Związek Zielarski będzie mógł pozyskać do pracy ludzi, którzy będą szczerze chcieli i mogli przeszkody w pracy przezwyciężyć. Muszą oni brać pod uwagę moment zasadniczy, że P.Z.Z. dotychczas nie posiada własnych środków materialnych, a prace, które dotychczas wykonuje, realizowane być mogły tylko dzięki bezinteresownej ofiarnej pracy tych wszystkich członków naszego Związku, którym na sercu leżało jego dobro i szczera chęć zorganizowania zielarstwa w Polsce do poziomu realnej gałęzi życia gospodarczego. Bez tego dalszego wkładu pracy ludzi dobrej woli przez pewien okres czasu nie wykonamy ani jednego planu organizacyjnego ani zamierzeń budżetowych; zadań tych też nie spełnimy bez materialnej, przez pewien czas jeszcze, pomocy z Ministerstwa Rol. i R. R., Ministerstwa Zdrowia oraz innych czynników zainteresowanych w rozwoju zielarstwa. I dlatego, jakkolwiek projekt preliminarza budżetowego obejmuje zamierzenie realne i plan pracy możliwy do osiągnięcia, to jednak wykonaniu tych zamierzeń muszą towarzyszyć: pomoc ofiarna ludzi dobrej woli i pomoc materialna w formie dotacyj państwowych. Przedkładając więc Radzie Związku projekt preliminarza na rok 1947, Zarząd Główny prosi o uwzględnienie przy zatwierdzaniu budżetu motywów i zastrzeżeń przytoczonych oraz przyjąć do wiadomości zatwierdzającej fakt, że Zarząd przy opracowaniu niniejszego projektu preliminarza nie miał żadnych precedensów do budżetowania, bo dotychczas nie posiadał koniecznych do tego planu prac, obejmujących całokształt zagadnień zielarstwa. Wobec tego projekt może nie zawsze pokrywać się z wymaganiami realizacji planu. W związku z tym Zarząd Główny Polskiego Związku Zielarskiego wniósł co następuje:

„Rada Polskiego Związku Zielarskiego zatwierdza przedłożony przez Zarząd Główny P.Z.Z. projekt preliminarza budżetowego na rok 1947, uznając go za projekt ramowy z tym, że wykonanie budżetu upoważnia Zarząd Główny do zmian i *virement* w granicach globalnych z poprawką 20% wzwyż w zależności do potrzeb i rozwoju prac Związku.

„Rada Związku przyjmuje też do zatwierdzającej wiadomości motywy i zastrzeżenia zgłoszone przez Zarząd Główny odnośnie możliwości zrealizowania projektu budżetowego na rok 1947.

„Równocześnie Rada upoważnia Zarząd Główny do wykonania budżetu Związku za rok 1948 pierwszy kwartał, w ramach projektu budżetu zatwierdzonego na rok 1947, a to na okres przed następnym rocznym zebraniem sprawozdawczym Rady Zw.

W preliminarzu ramowym określono:

A. Wpływy

ze składek członkowskich	1.607.550.— zł
z opłat za usługi i czynności	10.300.000.— „
subwencji państwowych	2.150.000.— „
z innych źródeł	500.000.— „
Razem	14.557.550.— zł

B. Wydatki

W dziale administracyjno-gospodarczym.	2.132.320.— zł
w czym Rada Związku	238.000.— „
Zarząd Główny	275.400.— „
Dyrekcja	1.566.320.— „
Delegatura Zarządu Gł. w Warszawie	52.000.— „
W dziale pracy Wydziałów Biura Związku	26.119.840.— „
w czym Wydział Uprawy i Hodow.	18.075.800.— „
Wydział Oświaty i Szkolnictwa . .	1.408.400.— „
Wydział Zbioru ze stanu dzikiego .	2.370.000.— „
Wydział Ekonomiczny	4.265.640.— „

W dyskusji Radca Miller, zaznaczywszy, że skład Biura Związku należałoby uzupełnić Wydziałem Farmaceutycznym zauważył odnośnie do budżetu, że preliminarz w całości jest nie osiągalny, że nie powinien w ogóle obciążać obrotu surowcem ponad 2% stosunku do wartości produkcji i że należałoby zakładać jego wykonalność

stosunkowo 10-cio krotnej wysokości wydatków zeszłorocznych. Wydziały należałoby zastąpić jednoosobowo obsadzonymi Sekcjami. Zdaniem Dyrektora Kwapisza za duży plan pracy Związku wymaga zredukowania, a z tym też budżet Związku.

W odpowiedzi Dyrektor Bigoszt odnośnie zastąpienia Wydziałów Sekcjami poniósl, że jednoosobowe Sekcje w dawnym Komitecie Zielarskim, jak świadczą sprawozdania Komitetu, nazwano Wydziałami, a zresztą wykonania pracy Wydziału nie można przypisać zasadniczo jednoosobowej obsadzie. Odnośnie zaś budżetu powołał się na zastrzeżenia sformułowane we wniosku od Zarządu Głównego z tym, że Dyrekcja widzi drogi pokrycia budżetu, pod warunkiem jednak, czy czynniki do współpracy powołane dopiszą. Proponuje by budżet potraktować jako informacyjny z pozwoleniem budżetowania w miarę funduszów.

W wyniku dyskusji Rada przyjęła do zatwierdzającej wiadomości projekt preliminarza budżetowego na rok 1947 wraz z motywami i wnioskiem i uchwaliła uznać ten preliminarz za finansowy plan informacyjny dla działalności Zarządu Głównego, zezwalając na budżetowanie według niego w miarę realizacji prac i wpływów.

Przy tym na wniosek Zarządu Głównego uchwaliła Rada podziękowanie tym wszystkim, którzy pracą swą i współpracą oraz pomocą materialną przyczynili się do rozwoju Polskiego Związku Zielarskiego, a w szczególności Ministerstwu Rol. i R. R., Inspektorce Zielarstwa Min. Rol. inż. Antoninie Wysockiej-Rumińskiej, Naczelnikowi Wydziału Produkcji Roślinnej w Min. Roln. inż. Krzyżewskiemu, Naczelnikowi Wydziału Farmacji w Min. Zdrowia mgr Sianko, Naczelnej Izbie Aptekarskiej, Okr. Izbom Aptekarskim, Inspetorom Zielarstwa przy Związku Samopomocy Chłopskiej i Zarządom Oddziałów P.Z.Z.

Regulamin oraz nowe organa Związku

Ad pkt. 4. Po odczytaniu przez sekretarza Zarządu Głównego projektów regulaminowych, Rada postanowiła uchwalić regulaminy dla organów Związku w drodze pisemnego referendum członków Rady, do projektów opracowanych przez Zarząd Główny.

Ad pkt. 5. Rada Związku upoważniła Zarząd Główny do powołania Oddziałów w Województwach dotąd Oddziałami P.Z.Z. nie objętych oraz ratyfikowała powołanie Oddziału Gdańskiego Związku.

Na wniosek Zarządu Głównego, w uwzględnieniu potrzeby wysoko kwalifikowanych komisji doradczych do organów Związku Rada uchwaliła co następuje:

a) Dla uzgadniania opinii oraz sposobów współdziałania wszystkich zainteresowanych w sprawach zielarstwa, a to resortów administracji państwowych, instytucji naukowych, organizacji gospodarczo-państwowych, spółdzielczych i prywatnych, przy Radzie P. Z. Z. powołuje się do życia Komitet Doradczo-Opiniodawczy, zwany Komitetem Rady Związku.

b) Rada Związku upoważnia Zarząd Główny do powołania Rad Oddziałowych złożonych z przedstawicieli władz, organizacji i instytucji na szczeblu wojewódzkim w analogicznym składzie, jak Komitet Rady Związku.

c) Rada Związku akceptuje postanowienie Zarządu Gł. w sprawie powołania dla prac Wydziałów Biura Związku Rad Wydziałowych.

Ad pkt. 6. Nie zgłoszono wniosków.

Nowe opłaty członkowskie

Ad pkt. 7. Sekretarz Zarządu Gł. dr Mikułowski przedłożył wniosek Zarządu o zmianę wysokości i struktury opłat członkowskich. — Po dyskusji dotyczącej stosowania ulg, Rada ustanowiła opłaty członkowskie wedle kategorii członków, następująco:

Kategoria 1. osoby prywatne (indywidualni członkowie), rolnicy, plantatorzy i zbieracze — wpisowe 100 zł — składka mies. 50 zł — legitymacja 15 zł.

Kategoria 2. instytucje społeczne, samorządowe i państwowe, wpisowe 200 zł — składka mies. 150 zł — zaświadczenie 50 zł.

Kategoria 3. firmy handlowe:

a) spółdzielnie, wpisowe 300 zł — składka mies. 200 zł zaświadczenie 100 zł,

b) prywatne, wpisowe 400 zł — składka mies. 300 zł zaświadczenie 100 zł,

c) państwowe, wpisowe 500 zł — składka mies. — 400 zł zaświadczenie 200 zł.

Kategoria 4. firmy przemyslowe:

a) spółdzielnie, wpisowe 400 zł — składka mies. 300 zł zaświadczenie 100 zł,

b) prywatne, wpisowe 500 zł — składka mies. 500 zł zaświadczenie 100 zł,

c) państwowe, wpisowe 1000 zł — składka mies. 1000 zł zaświadczenie 200 zł.

Prolongata ważności legitymacji wzgl. zaświadczenia 20 zł.

Opłata za legitymacje ma obowiązywać, jak ustalono z tym, że w razie wzrostu kosztów druku, opłata ta może być przez Zarząd Gł. odpowiednio zmieniona.

Rada upoważniła Zarząd Gł. do udzielania indywidualnych i grupowych zniżek członkom kategorii 1. i ustaliła, że należy pobierać składki miesięczne zasadniczo okresami kwartalnymi ze względu na koszta manipulacyjne i opłaty pocztowe.

Odnośnie podziału opłat członkowskich między Zarząd Gł. i Oddziały Rada uchwaliła, że Oddziałom przypada udział we wpisowym i składkach miesięcznych od członków przez Oddział zwerbowanych i to w wysokości 60% zainkasowanych z tego tytułu kwot.

Porządek dzienny Walnego Zebrania

Ad pkt. 8. Sekretarz przedłożył następujący proponowany w zaproszeniach z dn. 1-go marca br. porządek Walnego Zgromadzenia w terminie 29-go marca br.:

1. Zagajenie przez Prezesa Związku,
2. odczytanie protokolu poprzedniego zwyczajnego i nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia,
3. sprawozdanie Rady Związku i Komisji Rewizyjnej,
4. udzielenie absolutorium Zarządowi Głównemu,
5. zmiana statutu w §§ 2, 28,29 i 47.

Rada Związku postanowiła przyjąć termin zwołanego na 29 marca 1947 r. w Krakowie Walnego Zgromadzenia, akceptując porządek dzienny zaproponowany przez Zarząd Gł. z tym że:

a) w punkcie 5. porządku dz. Rada akceptuje rozpatrywanie tylko wniosku o zmianę § 2 statutu, którą ustala następująco:

„Celem Związku jest zrzeszenie wszystkich osób i instytucyj, zajmujących się zielarstwem we wszystkich jego dziedzinach, w tym

produkcją zielarską w zakresie zbioru ze stanu dzikiego, uprawy ziół leczniczych, przemysłowych oraz przyprawowych — w celu skoordynowania działalności wszystkich i obrony interesów zrzeszonych".

b) Rada skreśla z porządku dziennego rozpatrywania innych zmian statutu i uchwala, że wszelkie inne wnioski dotyczące zmian statutu Związku mają być rozpatrywane przy przepracowaniu nowego statutu.

c) Rada postanowiła dodać do porządku dziennego punkt 6. w brzmieniu: wolne wnioski i zapytania.

Ad pkt. 9. Prof. dr Listowski wniósł o wyznaczenie stałego delegata Zarządu Gł. do Zarządu Instytutu Nauki i Oświaty Rolniczej przy Związku Samopomocy Chłopskiej w Warszawie.

Przewodniczący delegatury Zarządu Głównego P.Z.Z. w Warszawie inż. Gogolewski wniósł o dostarczenie terenowi wytycznych co do budowy suszarni w typie popularnym.

Radca Miller wniósł o kontynuowanie prac nad ustawą zielarską.

Prezes prof. dr Kostyál przyjął te wnioski do załatwienia przez Zarząd Główny i wyraziwszy gorące podziękowanie za pracę uczestnikom Zebrania, zamknął obrady o godz. 18-tej.

SPRAWOZDANIE RACHUNKOWO-KASOWE ZA ROK 1946 Zał. 1)

Dochody:			
Składki członkowskie		Zł 17.590.—	
Dotacje		„ 115.000.—	
Odsetki	Zł 1.304.—		
Różne (worki)	„ 315.—	„ 1.619.—	Zł 134.209.—
Wydatki			
Koszta podróży.		Zł 22.045.—	
Wydatki kancelar.	Zł 2.262.—		
Opłaty pocztowe	„ 5.479.—		
Wydatki różne (administr.)	„ 4.540.68		
Prace specjalne	„ 43.509.—		
Biblioteka	„ 2.592.—		
Ruchomości (1500)	„ —		
Zasiłki dla delegat.	„ 6.000.—		
Wydatki na zjazdy i posiedz. . . .	„ 4.000.—	„ 68.382,68	„ 90.427,68
	Nadwyżka		Zł 43.781,32

BILANS ZAMKNIĘCIA Z DNIEM 31 XII 1946 r.

Stan czynny:			Stan Bierny:	
Gotówka w kasie . . .		Zł 661.—	Przegl. Ziel. .	Zł 22.047,50
Got. w Państw. Banku Rolnym w Krakowie.		„ 158.974.—	Wierzyciele wg zestawienia .	„ 168.710,01
Rk: Dłużnicy wg zest..		„ 90.363,33	Majątek . . .	„ 69.290,82
Zapasy: 15 t. węgla . .	Zł 8.550.—			
Ruchomości	„ 1.500.—	„ 10.050.—		
		Zł 260.048,33		Zł 260.048,33

Kraków, dnia 31 grudnia 1946 r.

Dział instrukcyjny

Inż. M. CHMIELIŃSKA

ZIOŁA LECZNICZE W APTECZCE DOMOWEJ

Doktorowi med. St. Czarnocie-Bojarskiemu za cenne wskazówki i rady składa serdeczne podziękowanie
Autorka.

Zagadnienie racjonalnej propagandy rozwoju produkcji i szerokiego stosowania u nas rodzimych ziół leczniczych, staje się szczególnie aktualne ze względu na przeżywany obecnie okres powojenny. Brak leków na rynku farmaceutycznym każe nam zawczasu pomyśleć o środkach zastępczych, wśród których bardzo ważną rolę odegrać muszą roślinne surowce lecznicze. Wiele spośród tych surowców wymaga przeróbki — niejednokrotnie bardzo złożonej — w zakładach chemiczno-farmaceutycznych, wiele zaś znajduje zastosowanie w swej naturalnej postaci, czy to w formie naparów (infusa), odwarów (decocta), nalewek (tinctura), soków (succi), wyciągów (extracta), czy też proszków (pulveres) itp.

Jeśli chodzi o apteczkę domową, to skład jej obejmuje właśnie te najprostsze środki farmaceutyczne i surowce roślinne. Utworzenie apteczki domowej w każdym czasie a zwłaszcza obecnym powojennym uważamy za bardzo celowe. W licznych niedomaganiach może przynieść korzyść i ulgę w najrozmaitszych cierpieniach. Trzeba

jednak jasno zdawać sobię sprawę, jakie są granice zastosowania apteczki domowej i jakim właściwym celom winna ona służyć. Bez tego krytycznego uświadomienia, stosowanie niewłaściwe różnych środków i ziół z apteczki domowej, może niejednokrotnie wyrządzić wielką szkodę, narażając chorego na niepotrzebne przewlekanie choroby i opóźnienie w zastosowaniu właściwego leczenia. Trzeba również zdawać sobie sprawę, że najpospolitsze zioła zawierają niejednokrotnie silnie działające składniki, które w użyciu bez kontroli lekarza przynoszą tylko szkodę. Jako przykład wymieniamy: sporysz, konwalię, naparstnicę, bieluń (datura), lulek, ciemiężycę, pokrzyk, zimowit itd.

Stwierdzając pomyślny rozwój zielarstwa w Polsce, które jest zagadnieniem pierwszorzędnej wagi, ze względu na gospodarkę narodową, musimy jaknajenergiczniej przeciwstawić się bezkrytycznemu, a niestety dziś tak modnemu stosowaniu różnych ziół leczniczych bez fachowej kontroli i bez ścisłego rozpoznania przyczyny cierpienia i jego istoty. Jest bowiem rzeczą jasną i niezbitą, że leczeniem mogą się zajmować wyłącznie lekarze. To też wszelkie przeprowadzenie kuracji, nawet nieszkodliwymi ziołami, bez wiedzy lekarza, jest niewłaściwe i dla zdrowia chorego ryzykowne.

Z powyższych uwag wynika jasno cel i zasięg zastosowania apteczki domowej. Ma ona na celu dostarczać środki w pomocy doraźnej w najrozmaitszych cierpieniach i niedomaganiach, bądź jako pomoc tymczasowa do chwili przybycia lekarza, bądź też jako uśmierzanie powtarzających się dolegliwości w przewlekłych cierpieniach, już ustalonych przez lekarza.

Zioła zgromadzone w apteczce domowej winny być najlepszej jakości, w większości wypadków drobno pokrajane i przechowywane w blaszanych puszkach w suchym miejscu. Puszki na zewnątrz muszą być zaopatrzone we właściwą nazwę surowca.

Najczęstszą, najprostszą i najtańszą formą leku roślinnego jest odwar (decoctum) i napar czyli herbatka (infusum). Są to leki płynne i nietrwałe, wymagające przyrządzenia przed użyciem.

Odwary otrzymuje się przez zalanie rozdrobionego surowca zimną wodą (w oznaczonym stosunku) i gotowanie na wolnym ogniu lub na parze wodnej do 30 minut, uzupełniając wyparowaną wodę z odwaru. Odwar cedzi się na gorąco przez lejek, wyłożony

ligniną lub białą bibułą. Odwary przyrządza się z surowców twardych do jakich zaliczamy: drewno, korę, korzenie, kłącza, owoce, nasiona. Surowce olejkodajne, jak np. koper włoski, tatarak itp. nie mogą być dłużej gotowane, jak przez 5 minut.

Napary otrzymujemy przez zalanie surowca gotującą się wodą i ogrzewanie w ciągu 5 do 10 minut na wodnej kąpieli (praktyczny jest sposób trzymania imbryczka z naparem na imbryku lub w naczyniu z gotującą się wodą). Napary po lekkim ostudzeniu odcedzamy przez sitko od herbaty (wyjątek stanowi kwiat dziewanny, który należy przecedzać przez gęsty muślin, ze względu na włoski, podrażniające przełyk). Napary sporządzamy z kwiatów, ziela i liści.

Przy przygotowywaniu naparów i odwarów ilościowy stosunek wagowy surowca do wody, waha się w granicach od 1 do 20. Dawka dzienna odwaru i naparu wynosi po 1/2 do 1 szklanki 2 do 3 razy w ciągu dnia.

Poniżej podajemy wykaz najważniejszych ziół leczniczych produkcji krajowej, w które należy zaopatrzyć apteczki domowe. Uwzględniamy przy tym pobieżny opis ich działania i zastosowania, jeszcze raz zastrzegając się przeciwko propagowaniu wszelkiego rodzaju samolecznictwa. Z tych względów wykaz ten bynajmniej nie jest kompletny, nie obejmuje i nie może obejmować wszystkich gatunków ziół stosowanych w lecznictwie.

Pomijamy świadomie szczegółowe przepisy na przygotowywanie sposobem domowym mieszanek ziołowych, o których na zakończenie naszych wstępnych uwag, uważamy za stosowne powiedzieć słów kilka.

Otóż jak nie ma w ogóle uniwersalnych środków leczniczych, tak samo nie istnieją uniwersalne mieszanki ziołowe, rzekomo „skuteczne na wszystkie schorzenia". Właściwy dobór składników mieszanki zależy od rodzaju cierpienia. Z tego wynika, że skład mieszanki może być należycie ustalony po rozpoznaniu choroby przez specjalistę-lekarza. Następnie dobór mieszanki powinien odpowiadać indywidualnym właściwościom fizjologicznym ustroju pacjenta. Widzimy zatem, iż przygotowanie mieszanek ziołowych wkracza za bardzo w dziedzinę fachowego lecznictwa, aby pacjent-laik, względnie jego otoczenie, mogło się podjąć zadania z korzyścią dla zdrowia, a z pominięciem lekarza.

Wykaz najważniejszych ziół w apteczce domowej.

1. Kwiat (koszyczek) rumianku pospolitego — *Anthodium Chamomillae vulgaris*, odznacza się działaniem kojącym, dezynfekcyjnym i przeciwfermentacyjnym, dzięki czemu ma różnorodne zastosowanie w lecznictwie. Zewnętrznie: do przemywania oczu przy zapaleniu spojówek, jako kąpiel w przypadkach niegojących się ran i owrzodzeń (chodzi tu nie o całkowitą kąpiel, lecz o zanurzanie w ciepłym naparze rumianku chorej części ciała, jak np. palca, stopy, dłoni) w tych wypadkach używa się 3 kopiaste łyżki stołowe na 1 litr wody). Wewnętrznie napar rumiankowy stosuje się jako środek kojący w dolegliwościach żołądkowo-kiszkowych, wzdęciach, „ucisku w dołku", w przewlekłych stanach kataralnych przewodu jelitowego. Używa się go do lewatyw, zwłaszcza przy katarach kiszki odchodowej. Stosuje się rumianek sam lub też jako składnik mieszanek ziołowych.

Kwiat rumianku, ziele tymianku, liście mięty pieprzowej i szałwii lekarskiej stanowią pożyteczną mieszankę do płukania gardła przy katarach dróg oddechowych (chrypka, kaszel).

2. Kwiat dziewanny wielkokwiatowej — *Flos Verbasci thapsiforme* lub *V. phlomoides.* Napar z samych koron żółto-siarkowej barwy używa się w katarach oskrzeli, jako środek łagodnie wykrztuśny. Surowiec ten najlepiej przechowywać w butelce szczelnie zakorkowanej lub prasowany w formie cegiełki, owiniętej papierem celofanowym w szczelnie zamkniętej puszce blaszanej.

3. Kwiat bzu czarnego — *Flos Sambuci nigrae.* Napar z otartego kwiatu, pozbawionego szypułek, barwy jasnosłomkowej, ma działanie napotne przy chorobach gorączkowych. Wybitnie napotne działanie otrzymuje się stosując napar z mieszanki o składzie: kwiat bzowy (1/2 części), kwiat lipowy (1/2 części), jagody malin suszonych (1 część).

4. Kwiat (kwiatostan) lipy — *Inflorescentia Tiliae* stosuje się w postaci naparu, w zakatarzeniach dróg oddechowych, lekkich stanach przeziębienia, połączonego z chrypką, z uczuciem drapania w tchawicy.

5. Liść mięty pieprzowej — *Folium Menthae piperitae.* Napar działa przeciwskurczowo przy dolegliwościach przewodu pokarmowego, kurczach żołądkowych, nudnościach, wymiotach, wzdęciach

poza tym wykazuje działanie żółciopędne oraz przeciwfermentacyjne i dezynfekcyjne. Liście mięty wchodzą często w skład mieszanek ziołowych, w celu poprawienia smaku i zapachu naparu. Lekki, przestudzony i słodzony napar z mięty ($^1/_2$ łyżeczki surowca na 1 szklankę wody) stanowi smaczny, zdrowy napój, zwłaszcza w okresie letnim. Do inhalacji w katarach dróg oddechowych (chrypka) może mieć zastosowanie napar z mięty (1 łyżkę stołową surowca zalać 1,5 szklanką wrzątku wody i ogrzewać na łaźni wodnej, wdychając parę, zawierającą lotny olejek miętowy).

6. Liść szałwii lekarskiej — *Folium Salviae officinalis.* Letni napar stosuje się do płukania jamy ustnej, przy zaziębieniach, anginie, zapaleniu dziąseł, do przemywania niegojących się ran i owrzodzeń. W tym wypadku można liście szałwii połączyć w równej części z kwiatem rumianku pospolitego. Do wewnątrz napar szałwii znajduje zastosowanie (często w połączeniu z odwarem jagód) w przewlekłych biegunkach.

7. Liść mącznicy lekarskiej — (Niedźwiedzie grono) — *Folium Uvae ursi.*

8. Liść brzozy — *Folium Betulae.*

9. Ziele połonicznika gładkiego — *Herba Herniariae glabrae.*

10. Owoc pietruszki siewnej — *Fructus Petroselini.* Cztery wyszczególnione gatunki ziół, użyte jako mieszanka w postaci naparu — działają moczopędnie. Mieszanka ta ma zastosowanie przy zaburzeniach miedniczek nerkowych, katarach pęcherza zwłaszcza przynosi ulgę przy bolesnym oddawaniu moczu.

11. Ziele dziurawca — *Herba Hyperici,* zbierane w stanie kwitnienia, bez części zdrewniałych, ma szerokie zastosowanie w postaci naparu przy schorzeniach kataralnych przewodu pokarmowego, cierpieniach przemiany materii (kamienie nerkowe i żółciowe).

12. Ziele tysiącznika (Centuria) — *Herba Centaurii minoris* — ścinane w okresie zakwitania i 13. Liście bobrka trójlistnego — *Folium Menyanthidis (Folium Trifolii fibrini)* — wchodzą w skład mieszanki używanej w formie naparu, jako środek pobudzający apetyt, ułatwiający trawienie żołądkowe. Dla złagodzenia wybitnie gorzkiego smaku można przyrządzać napar z dodatkiem liści mięty pieprzowej.

14. Kora kruszyny — *Cortex Frangulae,* zbierana wiosną z młodych pędów. Odwar z kory drobno krajanej, po przeleżeniu

przynajmniej przez 1 rok (użyta w roku zbioru wywołuje wymioty i boleści), znajduje głównie zastosowanie w przewlekłych zaparciach stolca (obstrukcje). Kora naszej kruszyny *(Rhamnus Frangula)* nie różni się zasadniczo co do składników i działania leczniczego od kory kruszyny amerykańskiej *(Cortex Rhamni Purschianae*, zwanej inaczej Cascara sagrada), rozpowszechnionej i używanej w formie pastylek.

15. Kora wierzby — *Cortex Salicis*, zbierana wiosną z kilkuletnich pędów paru gatunków: *Salix fragilis*, *S. alba*, *S. purpurea* — daje skuteczny odwar w cierpieniach gośćcowych (reumatycznych i artretycznych stawów i mięśni). Znajduje zastosowanie w mieszance, złożonej: z liści brzozowych, 16. ziela rdestu ptasiego — *Herba Polygoni avicularis* i 17. ziela skrzypu polnego — *Herba Equiseti arvensis*.

18. Owoc kopru włoskiego (lekarskiego) — *Fructus Foeniculi*. Napar z suszonych świeżo utłuczonych owoców, często w połączeniu z naparem rumiankowym, używa się w rozmaitych dolegliwościach przewodu pokarmowego, zwłaszcza połączonych ze wzdęciem brzucha.

19. Owoc czarnej jagody (Czernica) — *Fructus (Bacca) Myrtillorum*, lub też dojrzałe 20. nasienie szczawu dzikiego (nazwa ludowa kobylak) *Rumex sp.* W postaci odwaru stosuje się w przewlekłych i ostrych biegunkach. Po wypłukaniu jagód względnie nasion szczawiu w czystej wodzie używa się 1 kopiastą łyżkę na szklankę wody i gotuje 30 minut, po czym dokładnie przecedza i osładza do smaku. Pije chory 3 do 4 razy dziennie po 1 szklance.

21. Owoc maliny — *Fructus (Bacca) Rubi idaei*. Odwar ma działanie napotne przy chorobach gorączkowych.

22. Nasienie lnu — *Semen Lini*. Odwar z siemienia lnianego posiada właściwości kojące przy rozmaitych dolegliwościach bólowych żołądka i kiszek, zwłaszcza przy przewlekłych katarach. Lekko pobudza ruch robaczkowy jelit, skutkiem czego przeciwdziała zaparciom. Sproszkowane siemię *(Semen Lini pulveratum)* używa się zewnętrznie do odmiękczających kataplazmów. Do tego celu przygotowuje się gęstą i gorącą mazię, którą poprzez płótno przykłada się na miejsce owrzodzone.

23. Kłącze tataraku — *Rhizoma Calami*. Odwar z okorowanych i drobno pokrajanych kłączy stosuje się jako środek

w zaburzeniach żołądkowo-jelitowych; poza tym działa również lekko moczopędnie.

24. Korzeń prawoślazu lekarskiego — *Radix Althaeae officinalis*. Odwar z okorowanych i drobno pokrajanych korzeni stosuje się do wewnątrz, w wypadkach zaziębień, połączonych z chrypką i kaszlem, anginy, katarów oskrzeli. W tych wypadkach można połączyć odwar prawoślazu (2 części) z naparem szałwii i rumianku (po 1 części).

25. Kłącze rzewienia (Rabarbaru) — *Rhizoma Rhei*. Okorowane kłącze z 6 do 10-cio letnich roślin gatunku *Rheum palmatum* stosuje się w postaci proszku *(Rhizoma Rhei pulv.)*; w umiarkowanych dawkach działa, jako łagodny środek przeczyszczający, stosowany najczęściej przy zaparciach.

26. Korzeń i kłącze kozłka lekarskiego — *Radix et Rhizoma Valerianae*, (drobno pokrajane) łącznie z liśćmi 27. melisy lekarskiej — *Folium Melissae officinalis* i 28. kwiatem lawendy lekarskiej — *Flos Lavandulae officinalis* działa w formie naparu uspakajającego na system nerwowy. Mieszanka ta ma z tego powodu zastosowanie w nerwobólach, migrenach, stanach podniecenia nerwowego, połączonego z bezsennością.

29. Olej rącznika — *Oleum Ricini* — gotowy do nabycia w aptece, ma zastosowanie wyłącznie jako środek przeczyszczający. Nie nadaje się on do częstego użycia przy przewlekłych zaparciach stolca. W stanach gwałtownych bólów brzucha nie należy stosować oleju rycynowego bez porozumienia się z lekarzem.

30. Płyn anyżowy — *Liquor Ammonii anisatus* — gotowy do nabycia w aptece, ma zastosowanie, jako lek wykrztuśny przy kaszlu, używając 5 do 10 kropli na cukier lub wodę. Płyn anyżowy można w powyższym wypadku mieszać z odwarem prawoślazu.

Ze względu na szerokie zastosowanie lecznicze liści mięty pieprzowej i kwiatu rumianku pospolitego należy w największych ilościach zaopatrzyć w nie apteczkę domową.

Na życzenie Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża dokonaliśmy przedruku (z nielicznymi zmianami wprowadzonymi przez autorkę) niniejszego artykułu z „Wiadomości Zielarskich" zeszyt 7/8 rok 1939.

PODBIAŁ

Podbiał pospolity — *Tussilago Farfara* L. z rodziny Złożonych — *Compositae*, podr. *Tubuliflorae* — Rurkowe, należy do roślin kwitnących u nas wczesną wiosną. Już w marcu pojawiają się jego piękne złociste koszyczki (kwiatostany). Znacznie później dopiero rozwijają się duże liście okrągławo-sercowate, zatokowo wcinane, zwierzchu zamłodu a spodem trwale pajęczynowato owłosione.

Podbiał rośnie dziko w Europie, Zachodniej i Północnej Azji oraz w górach Północnej Afryki. Występuje na glebach gliniastych itp. Charakterystycznymi jego stanowiskami są źródliska, brzegi wód, wilgotne zarośla, zbocza, urwiska, kamieniołomy, usypiska, poręby, cegielnie, mielerze, pogorzeliska, chałdy brunatnego węgla.

Na skutek masowego występowania, uwarunkowanego bogato rozwiniętym systemem części podziemnych i łatwością rozsiewu, staje się podbiał uprzykrzonym chwastem. Dlatego zbiór tej rośliny ze stanu dzikiego jest nawet wskazany, gdyż ułatwi rolnikowi pozbycie się niepożądanego gościa.

Farmakopealne są liście (F. P. II), *Folia Farfarae*. Używane są także kwiaty oraz niekiedy korzenie.

Podbiał znany jest od starożytności. Pisze o nim Hippokrates, Paracelsus, św. Hildegarda, Matthiolus, Weinmann, v. Haller, Hufeland, Clarus, Kneipp. Schulz i Hertwig.

Analiza chemiczna wykazuje w liściach gorzkie glukozydy, garbniki, śluzy, kwasy organiczne, cukry, substancję „kauczukową“, sole mineralne, zwłaszcza saletrę.

Działanie surowca przeciwzapalne i odflegmiające. Znajduje zastosowanie przede wszystkim jako swoisty lek dróg oddechowych, poza tym żołądka, kiszek, wątroby i w skrofułach. Zmiażdżone liście używane bywają zewnętrznie do okładów. Korzeń ma mieć własności napotne.

Zbiór surowca należy przeprowadzić, gdy liście są jędrne i nie nieporażone grzybkami, powodującymi brązowe plamy, a potem ubytki. Z pasożytniczych grzybów wymienimy tutaj *Puccinia poarum* Nils, *Septoria Farfarae* Pass., *Phyllosticta Farfarae* Sacc.

Liście podbiału zagrzewają się łatwo przy nieumiejętnym zbiorze. Aby tego uniknąć, przenosimy je możliwie szybko i bez ugniatania do suszarni, rozkładając koniecznie pojedynczą warstwą. Na roz-

łożenie 1 kg świeżego surowca potrzebna jest powierzchnia 2,2 m². Należy unikać wszystkiego, co powoduje łamanie się blaszki liściowej, gdyż w miejscu załamań powstają czarne smugi. Dlatego z przewracaniem liści w czasie suszenia należy poczekać, aż nieco podeschną, a co za tym idzie zesztywnieją. Utrata na wadze przy suszeniu wynosi 80 %, czyli z 5 kg świeżego surowca otrzymujemy 1 kg suszu.

Omawiany surowiec ma też zastosowanie praktyczne. Stanowi on namiastkę tytoniu, przy czym dym powstający przy paleniu ma mieć własności lecznicze a mianowicie ma łagodzić bronchit. Ta ostatnia obserwacja da się wytłumaczyć znaczną zawartością saletry, pobudzającej wydzielanie śluzu. Poza tym używa się liści, w połączeniu z innymi roślinami o ostrzejszym smaku, na „zieleninki", zupy i herbatki domowe.

Zafałszowania względnie namiastki surowca pochodzą z gatunków lepiężnika, zwanego błędnie podbiałem wielkim. Rosną u nas pospolicie: lepiężnik różowy — *Petasites officinalis* Mnch. o koszyczkach kwiatostanowych różowych lub brudno-purpurowych i olbrzymich liściach w zarysie nerkowato- lub sercowato-okrągławych, nierówno-ząbkowanych, spodem ciemno-szarawo-kutnerowatych, oraz lepiężnik biały, *Petasites albus* (L.) Gärt. o kwiatach białawych lub żółtawo-białych i liściach podobnych kształtem do poprzedniego ale mniejszych.

Dr I. TUROWSKA

DZIURAWIEC

Wśród cieszących się coraz to większym powodzeniem w lecznictwie ziół należy wymienić dziurawiec zwyczajny — *Hypericum perforatum* L. należący do rodziny Dziurawcowatych *Guttiferae*.

Jest byliną do 0,5 m wysoką o łodydze prostej, obłej, nagiej, szybko drewniejącej, rozgałęzionej. Liście jajowato-wydłużone, całobrzegie, spodem jaśniejsze pod światło przeświecająco-kropkowane (zbiorniki olejków eterycznych). Zebrane w szczytowych podbaldachach kwiaty, o średnicy do 10 mm, są pięciokrotne, o wąskich całobrzegich działkach i dwukrotnie dłuższych, złocisto-żółtych płatkach, drobno czarno kropkowanych (zbiorniki jak wyżej). Pręciki liczne, zebrane w 3—5 zrosłych w nasadzie wiązek. Słupek 3—5 komorowy z tylomaż szyjkami. Owocem wielonasienna torebka.

Dziurawiec zwany też „świętojańskim zielem" występuje w widnych lasach, porębach, zaroślach, na łąkach przydrożnych, suchych wzgórzach, skałach itd. Ogólne rozmieszczenie obejmuje Europę Zachodnią, Azję, Północną Afrykę.

Dziurawiec znany był już Hipokratesowi. W średnich wiekach sławi go Paracelsus jako roślinę, której zalety trudno wprost opisać, tak są rozliczne (!). Specjalnie skuteczną ma być w „szaleńczych fantazjach". Opisują świętojańskie ziele również: Bock, Matthiolus, v. Haller, Hecker, Bohn, Leclerc, Kneipp, Jerzmanowska. W ludowych obrzędach i wierzeniach spotykamy się często z dziurawcem i tak np. służy on do przepowiadania pogody.

Do celów leczniczych używa się ziele dziurawca *Herba Hyperici*. Dziurawiec zawiera garbniki, goryczki, olejek eteryczny, w skład którego wchodzą pinen, kadinen i myrcen oraz żywiczną substancję nierozpuszczalną w wodzie, a roztwarzającą się w alkoholu i olejach tłustych. Ze składnikami żywicznymi związany jest glikozyd hyperycyna (wyodrębniony przez Jerzmanowską) będący głównym ciałem czynnym surowca. W skład jego wchodzą barwniki flawonowe o właściwościach specjalnych, mianowicie powodujące w tkankach zwierzęcych uczulenie na światło (fotosensybilizacja), mogące nawet objawić się w postaci choroby skóry np. u owiec i koni *(hypericismus)*.

Dziurawiec znajduje wielostronne zastosowanie w chorobach wątroby, żołądka i jelit. Działa bowiem lekko ściągająco i łagodzi podrażnienia układu współczulnego. Leczy również choroby pęcherza, powstałe na tle jego osłabienia na skutek wyczerpania. Dziurawiec znany powszechnie jako lek zewnętrzny w postaci gotowanego maceratu w oliwie lub winie *(Oleum Hyperici coctum)* używany jako antisepticum sprzyjające leczeniu ran kłutych i ciętych, blizn pooperacyjnych, zwłaszcza w polach silnie unerwionych oraz stosowany w oparzelinach, świądzie, wrzodzie goleni, a także reumatyźmie i artretyźmie. Ziele ma także pewne zastosowanie praktyczne. Służy jako namiastka herbaty, oraz w niektórych okolicach płn. Europy jako korzenny dodatek do piwa. Suche ziele ma odpędzać czerwie z sera.

Świętojańskie ziele ścinamy na początku kwitnienia tj. zaraz po rozwinięciu się pierwszego kwiatu. Ze zbiorem należy się śpieszyć, gdyż roślina szybko zawiązuje owoce. Poza tym pamiętajmy że kwiatostan dziurawca, należący do tzw. układu wierzchotkowego, ma specjalną kolejność zakwitania, mianowicie, gdy pierwszy kwiat się rozwija, cztery umieszczone wokół niego są jeszcze w pączkach. Gdy te z kolei otwierają się, pierwszy już więdnie i brunatnieje itd. Do zbioru dziurawca możemy użyć noża lub sierpa, ścinając 1/3 górną część łodygi w suchą pogodę. Ponieważ łodygi w okresie kwitnienia szybko drewnieją, a zdrewniały surowiec osiąga tylko niższe ceny, możemy dla uzyskania pięknego towaru postępować w sposób następujący. Pewną partię młodego ziela ścinamy przed kwitnieniem, a następnie dodajemy doń osmykane z pędów w okresie

kwitnienia kwiaty. Suszyć należy szybko, gdyż łatwo czernieje. Rocznie można dokonać trzech zbiorów.

Wprawdzie dziurawiec jest jeszcze bardzo pospolity i uprawy nie wymaga, może jednak dla wygody zbieracza i wykorzystania półurodzajnych gruntów być zasiewany. Ponieważ nie lubi luźnej gleby dajemy mu rolę odleżałą, bądź uklepaną, czy zwałowaną lub też podsiewamy go w rzadkim lesie. Siew w marcu lub jesienią, rzutowy lub w rzędy co 20 cm. Nasiona mieszamy z piaskiem lub gliną. Zasiewu nie przykrywamy tylko uklepujemy. Kiełkuje bardzo wolno. Kwitnie w pierwszym roku rzadko. Plantacja raz założona trwa wiele lat, trzeba jednak co roku nieco ją odnawiać, gdyż rośliny częściowo obumierają. Można też oczywiście pomnażać ich liczbę przez podział kłączy.

Plon ziela z ha wynosi 1500 kg.

Komunikat

CENNIK NA NASIONA

roślin przemysłowo-leczniczych, opracowany na Zjeździe Inspektorów Zielarstwa zwołanym przez Zarząd Główny Związku Samopomocy Chłopskiej w Warszawie w dniach 24—26 lutego 1947 r.

	Nazwa rośliny	Cena za 1 kg
1.	Aconitum Napellus	3.000.—
2.	Adonis vernalis	3.000.—
3.	Althaea officinalis (nasiona nieotarte)	1.000.—
	(„ otarte)	1.300.—
4.	Althaea rosea fl. nigro	800.—
5.	Archangelica officinalis	900.—
6.	Arnica montana	5.000.—
7.	Atropa belladona (nasiona w jagodach)	2.400.—
	(„ oczyszczone)	4.000.—
8.	Calendula officinalis	600.—
9.	Colchicum autumnale	4.000.—
10.	Carum carvi	120.—
11.	Coriandrum sativum	150.—
12.	Digitalis purpurea	1.200.—
13.	„ lanata	1.500.—
14.	Datura stramonium	500.—
15.	Drosera rotundifolia	10.000.—
16.	Dracocephalum moldavicum	1.300.—

Nazwa rośliny	Cena za 1 kg
17. Erythraea centaurium	5.000.—
18. Hypericum perforatum	1.200.—
19. Hyoscyamus niger	600.—
20. Hyssopus officinalis	700.—
21. Lavandula officinalis	3.500.—
22. Levisticum officinale	1.300.—
23. Lobelia inflata	12.000.—
24. Malva silvestris	1.300.—
25. Matricaria chamomilla	2.500.—
26. Melissa officinalis	3.000.—
27. Nigella sativa	400.—
28. Ocimum basilicum	1.600.—
29. Origanum majorana	7.000.—
30. Primula officinalis	3.000.—
31. Pyrethrum cinerariaefolium	1.000.—
32. Ricinus communis	400.—
33. Ruta graveolens	800.—
34. Salvia officinalis	6.000.—
35. Saponaria officinalis	600.—
36. Satureja hortensis	1.200.—
37. Thymus vulgaris	6.000.—
38. Trigonella foenum graecum	500.—
39. Valeriana officinalis	3.000.—
40. Verbascum (pełnokwiatowe)	600.—

Uwaga: uwzględnione zostały gatunki roślin leczniczych, dziko rosnących, lecz otaczanych ochroną przyrody.

Osobne odbicia „Przeglądu Zielarskiego"

Dotychczas ukazały się następujące odbitki z „Przeglądu Zielarskiego" i są do nabycia w Administracji:

1. Dr I. Turowska „Zbiór Kory" *wyczerpane* cena 5·— zł
2. Inż. M. Chmielińska i inż. W. Iwańska-Pilecka „Uprawa mięty pieprzowej", propagandowa *wyczerpane* „ 5·— „
3. Inż. M. Chmielińska „Uprawa i zastosowanie tymianku właściwego" *wyczerpane* „ 5·— „
4. Inż. M. Chmielińska i inż. W. Iwańska-Pilecka „Uprawa szałwii lekarskiej" *wyczerpane* „ 5·— „
5. Inż. M. Chmielińska „Instrukcja o uprawie bertramu szarolistnego" . . . . „ 5·— „
6. Dr I. Turowska „Uwagi ogólne o zbiorze roślin leczniczych" *wyczerpane* „ 10·— „
7. Inż. M. Chmielińska „Zbierajmy sporysz" . . „ 5·— „
8. Dr I. Turowska „Skorowidz zielarski" (w okł.) „ 20·— „
9. Dr I. Turowska „Zbierajmy jałowiec" . . . . „ 10·— „

CENY OGŁOSZEŃ

1/1 strona	1000 do 2000 zł
1/2 strony	500 do 1000 ,,
1/4 ,, ...	250 do 500 ,,
drobne:	
do 20 wyrazów	100 zł
powyżej każdy wyraz . . .	5 ,,
dla poszukujących pracy 50% zniżki	

Do powyższych cen należy dodać 10% podatku od ogłoszeń wprowadzonego przez Zarząd Miejski m. Krakowa

WARUNKI PRENUMERATY POWIĘKSZONEGO WYDAWNICTWA

Prenumerata kwartalna 120 zł

Dla członków P. Z. Z. 100 zł

Cena pojedyńczego numeru 40 zł

Dla członków P. Z. Z. 30 zł

Wydawca: Polski Związek Zielarski **Redaktor odpow. dr I. Turowska**

Wydano z zasiłku Ministerstwa Rolnictwa i R. R.

Adres Redakcji i Administracji: **Kraków, ul. Krupnicza 16 m. 2**

Wpłaty przyjmuje: PKO Konto IV—1364

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Karola Kiecia — M-19745